

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

голова приймальної комісії ТДАТУ

д.т.н., професор _____ В.М. Кюрчев

ПРОГРАМА

З ФІЛОСОФІЇ ДЛЯ ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ

Мелітополь, 2019

Розділ 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК НАУКОВИЙ ТИП СВІТОГЛЯДУ.

1. Філософія та світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу.
2. Структура світогляду. Світогляд як поліструктурне утворенн
3. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, науковий і філософський. Філософія як теоретична основа світогляду.
4. Категорії філософії – основоположні наукові та світоглядні поняття.
5. Основне питання філософії

Література до першого розділу:

1. Філософія: Навч. посіб./ Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред.. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 1. – С. 15-23.
2. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008. – С. 6-56.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. навч. посіб. для студ. вищ. Закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000”, 2008. – С. 16-34.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 1 - С. 7-29.
5. Філософія: Підруч. / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – Тема 1. – С. 14 – 30.
6. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 15 – 20.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003. – С. 13 – 36.
8. Філософія // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 670 – 674.

9. Основні питання філософії // Там же. – С. 457.
10. Философия // Новая философская энциклопедия: в 4-х т. / Ин-т философии РАН; Научно-ред. совет: предс. В.С. Степин, заместители предс.:
11. А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А.П. Огурцов. – М.: Мысль, 2001. – Т.IV. – С. 195 – 200.
12. Предмет // Філософський словник / За ред. В.І. Шинкарука. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – С. 522 – 523.
13. —Что такое философия? // Всемирная энциклопедия: Философия XX век / Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2002. – С. 904 – 912.
14. —Основной вопрос философии // Там же. – С. 549.
15. Світогляд // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 569 –570.

Розділ 2. СТРУКТУРА, МЕТОДИ ТА ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ.

1. Структура філософії. Традиційні розділи філософського знання та його розвиток.
2. Онтологія, натурфілософія, філософська антропологія, гносеологія, логіка, етика, естетика, соціальна філософія, філософія історії, філософія культури, філософія економіки, філософія політики, філософія права, філософія релігії, філософія науки, філософія мови та ін.
3. Методи філософії. Поняття методу. Співвідношення філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових методів.
4. Усталені методи філософського пізнання: метафізика та діалектика.
5. Новітні філософські методи: феноменологія, структуралізм, герменевтика, психоаналіз тощо.
6. Функції філософії. Поняття функції.
7. Зasadничі функції філософії: світоглядна та методологічна. Інші функції філософії: концептуальна, пізнавальна, пояснювальна, евристична, аксіологічна, креативна

Література до другого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 1. – С. 15-23.
2. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008. – С. 66-178.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000”, 2008. – С. 34-42.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. За ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 1 - С. 29-34, Тема 3 - С. 94-100.
5. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 20 – 35.
6. Філософія та її ділянки // Татаркевич В. Історія філософії: Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. – Львів: Свічадо, 1997. – Т.1. – С. 9 – 13.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003. – С. 13–36.
8. Кохановский В.П. Философия: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: —Феникс, 2003. – Розділ I. – § 1 – 4.
9. Категорії // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 272 – 273.

Розділ 3. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

1. **Парадигма античної філософії. Досократівська** (докласична) філософія.
2. Антична філософія класичного періоду: а) софісти; б) Сократ; в) Платон; г) Арістотель.
3. Філософія елліністичного і римського періодів: а) елліністична філософія (перипатетика, академічна філософія, епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, еkleктизм); б) римська філософія
4. **Середньовічна філософія.** Патристика: а) гностицизм; б) маніхейство; в) аполагети;

5. Філософія Аврелія Августина
6. Філософські погляди Фоми Аквінського
7. Виникнення схоластики у Західній Європі: а) Еріугена; б) проблема універсалій; в) раціоналізм
8. **Філософія Відродження**. Гуманізм в Італії: а) ренесансний гуманізм (Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка);
9. флорентійський неоплатонізм (Пікко делла Мірандола);
10. Гуманісти заальпійських європейських країн (Мішель де Монтень).
11. Натурфілософія (Джордано Бруно, Галілео Галілей).
12. Філософські погляди Ніколо Макіавеллі
13. **Філософія Нового часу**: раціоналізм та емпіризм (Френсіс Бекон, Рене Декарт);
14. Англійська філософія ХУП ст. (Томас Гоббс, Джон Локк);
15. Розквіт метафізичних вчень ХУП ст. (Бенедикт Спіноза, Готфрід Лейбніц, Христіан Вольф);
16. Суб'єктивно-ідеалістична завершеність сенсуалістичної філософії і критична реакція на неї (Джордж Берклі, Давид Юм).
17. Французька філософія ХУП-ХУІІІ ст.: освітянство (Вольтер, Руссо);
18. Французький матеріалізм (Ламетрі, Дідро, Гольбах, Гельвецій).
19. **Німецька класична філософія**: Кант – засновник трансцендентальної філософії;
20. Фіхте – суб'єктивна діалектика;
21. Класичний ірраціоналізм Шеллінга;
22. Співвідношення методу і системи в філософії Г. Гегеля;
23. Основні принципи філософії Л.Фейербаха.
24. **Посткласична філософія ХІХ - початку ХХ ст.** Позитивізм у ХІХ ст. програма “позитивної філософії” О.Конта;
25. Еволюціонізм Г.Спенсера.

26. Ірраціоналізм і філософія життя: а) волюнтаризм А.Шопенгауера; б) екзистенціалізм С.К'єркегора;
27. Нігілістична філософія Ф.Ніцше та його вчення про надлюдину;
28. Морфологія культури і основні ідеї філософії історії О.Шпенглера;
29. Інтуїтивізм А.Бергсона (поняття інстинкту, інтелекту, інтуїції у “Творчій еволюції”).
30. **Філософія у XX- XXI столітті:** Головні проблеми і тенденції XX ст.
31. Прагматизм (Ч.Пірс, У.Джеймс, Д.Дьюї).
32. Психоаналіз і філософія неофрейдизму: а) З.Фройд про філософію історії і культури; б) аналітична психологія К.Юнга і колективне несвідоме; в) гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.
33. Феноменологія Е.Гуссерля.
34. Екзистенціальна філософія.
35. Сучасна філософська антропологія.
36. Основні тенденції релігійно-філософської думки у XX – XXI ст.
37. Філософська герменевтика.
38. Аналітична філософія: становлення і джерела (Дж.Мур, Б.Рассел, Л.Вітгенштейн);
- 39 “Постпозитивізм” і філософія науки (К.Поппер, Г.Башляр, Т.Кун, И.Лакатос, С.Тулмін, П.Фейєрабенд).
40. Критичність філософії постмодернізму: а) метафізика бажання (Ж.Дельоз, Ф.Гватарі); б) теорія «репресивного суспільства» (Г.Маркузе, М.Фуко).
- 41 **Принципи визначення філософії в Україні.** Г.С.Сковорода - фундатор філософії українського духу.
42. Філософія вітчизняного просвітництва (Т.Осиповський, І.Тимковський, В.Каразін, І.Ризький, М.Максимович та ін.).
43. Філософія періоду відродження українського духовного життя (В.Винниченко, М.Грушевський, В.Зеньковський та ін.).
44. Філософія національної самобутності (Д.Донцов, В.Липинський, І.Лисяк-Рудницький та ін.).

Література до третього розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 2, 3, 4. – С. 24-134.
2. Кохановский В.П. Философия: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: —Феникс, 2003. – Розділ II. – § 1-3. – С. 27–89.
3. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 263с.
4. Історія філософії. Словник / За ред. В.І. Ярошовця. – К.: Знання України, 2006. – 1200с.
5. Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре», 2007. – 712 с.
6. Философия: учеб. для вузов / под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2008. – Часть 1 - С. 23-341.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000», 2008. – С. 213-257.
8. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії: підручник. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.
9. Бондар С. В., Вдовиченко Г. В., Кривда Н. Ю., Литвинов В. Д., Лісовий В. С. Історія української філософії: підручник. — К. : Академвидав, 2008. — 624с.
10. Історія української філософії: підручник для студ. вищих навч. закл. – К.: Київський університет, 2008. – 592с.
11. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи . – К.: Майстерня Білецьких, 2007. – 256с.
12. Татаркевич В. Історія філософії: В 3-х т. / Пер. з пол. – Львів: Свічадо, 1999.
13. Історія філософії // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 257 – 259.

Розділ 4. ВЧЕННЯ ПРО БУТТЯ.

1. Поняття онтології як загальної теорії буття. Класична онтологія та її фундаментальні проблеми.
2. Онтологічна категорія субстанції. Типи метафізичних (класичних) онтологій: ідеалізм, матеріалізм, реалізм, пантеїзм, дуалізм, монізм та ін.
3. Основні рівні буття (природне, соціальне, духовне).
4. Онтологічні категорії матеріалізму. Матерія як об'єктивна реальність.
5. Ідеалістичний досвід заперечення матерії як субстанції. Поняття «рiч», «предмет», «явище».
6. Категорії єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність як відображення розвитку світу. Категорії «властивість», «ознака», «якість», «кількість» і «міра»
7. . Взаємозв'язок та взаємовідношення кількісних і якісних змін.
8. Еволюція і революція у суспільно-історичному розвитку.
9. Категорії «протилежність», «боротьба», «суперечність». Єдність і взаємопроникнення протилежностей. Класифікація (типологія) суперечностей. Поняття соціального антагонізму та його види.
10. Співвіднесеність принципів “заперечення”, “діалектичного заперечення”, “заперечення заперечення”.
11. Категорії причини і наслідку. Необхідність, випадковість, ймовірність, доцільність.
12. Поняття закономірності і закону. Закономірність і випадковість.
13. Метафізичне тлумачення розвитку. Світ як сукупна реальність та універсум людської життєдіяльності.
14. Природознавче розуміння матерії. Сучасні уявлення про структуру і рівні організації матерії. Єдність матерії і руху.
15. Рух і спокій. Рух і розвиток.

16. Простір і час як філософські категорії. Еволюція уявлень про простір і час. Статичність, динамічність, циклічність, лінійність та спрямованість часу. Безконечність простору і часу. Соціальний простір і час.

Література до четвертого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 15. – С. 304-326.
2. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 8 - С. 198-237.
3. Философия: учеб. для вузов / под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2008. – Раздел IV, гл. 1. - С. 435-459, гл. 2. – С. 460-520.
4. Гусев В.І. Вступ до метафізики: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2004. – 488с.
5. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 253 – 270.
6. Філософія: Підруч. / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – Тема 3. – С. 50 – 61.
7. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2003. – С. 339 – 396.
8. Кохановский В.П. Философия: Учеб. пособ. – 6-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: —Феникс, 2003. – Розділ III. – § 1 – 5. – С. 90 – 129., Розділ IV. – § 1-6. – С. 130 – 189.
9. Буття // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 68 – 69.

Розділ 5. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ.

1. Унікальність природи людини. Філософська постановка і розв'язання проблеми людського начала.

2. Проблема відношення «тілесного» та «духовного» як фундаментальне питання філософської антропології.
3. Людина як соціокультурна форма буття. Фактори та рушійні сили антропосоціогенезу.
4. Індивідуальне і суспільне буття людини. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість».
5. Історичні типи особистості. Людське буття як «співбуття». Філософська постановка проблем соціальної деструктивності та девіації.

Література до п'ятого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 15. – С. 304-326.
2. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 8 - С. 198-237.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000», 2008. – С. 300-329.
4. Афанасенко В. С., Горлач М. І., Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Квіткін П. В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – Розд. 3, гл. I. – С. 388-408, гл. II. – С. 409-424, гл. VI. – С. 474-494.
5. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – Розд. 6. – С. 161-186, Розд. 7. – С. 186-221.
6. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж: навчальний посібник 2-ге вид. перероб. та доп. – К.:КНТ. Центр навчальної літератури, 2006. – 296с.
7. Данильян О.Г. Философия: учебник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – М.: ЭКСМО, 2009. – Раздел 12. – С. 341-364, Раздел 13. – С. 365-384.
8. Спиркин А.Г. Философия: учебник 2-е изд. – М.:Гардарики , 2009. – С. 308-337.
9. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ.

навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – К.: —Генезал, 2006. Розд. 3, § 4,5, С. 410 – 455.

10. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – Т. 11. – С. 295-298, Т. 14. – С. 332-342, Т.16. – С. 358-368, С. 458–466.

11. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. – 2-ге вид., випр. I доп. – К.: —Генезал, 1996., Розд. 3, § 2, С. 199 – 220.

12. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 342 – 367.

13. Філософія: світ людини. Курс лекцій: Навч. посібн. / В.Г. Табачковський, М.О.Булатов, М.В. Хамітов та ін. – К., 2004. – 428 с.

14. Егоров В.С. Философия открытого мира. –М.:Московский психолого – социальный институт; Воронеж: Издательство НПО —МОДЭК, 2002., (Серия —Библиотека студента). – С.117 – 174.

15. Головка Б.А. Філософська антропологія.– К., 1997, 239 с.

16. Людина // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 350.

17. Смысл жизни // Новая философская энциклопедия: в 4-х т. / Ин-т философии РАН; Научно-ред. совет: предс. В.С. Степин, заместители предс.: А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А.П. Огурцов. – М.: Мысль, 2001. – С. 578.

Розділ 6. ВЧЕННЯ ПРО ПІЗНАННЯ.

- 1.** Поняття пізнання. Пізнання як процес цілеспрямованого, соціально-детермінованого відтворення дійсності в свідомості людини.

Основні проблеми пізнання та їх класифікація. Співвідношення об'єкту і предмету пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок.

- 2.** Поняття істини (об'єктивна, абсолютна, відносна, конкретна) та її критеріїв (досвід, мислення, інтуїція, практика).

3. Принципи пізнання (аналітичний, синтетичний, абстрагування, ідеалізації, індуктивний, дедуктивний, формалізація, моделювання) і його методи (філософські, загальнонаукові і конкретно-наукові).
4. Основні форми пізнання (факт, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія).
5. Провідні теорії пізнання (скептицизм, діалектика, агностицизм, конвенціоналізм, методологічний фальсифікалізм, синергетика). Творчий характер пізнання. Пізнання наукове і художнє.
6. **Проблема свідомості** у теорії пізнання. Гносеологічний підхід до розгляду свідомості.
7. Свідомість як найвища форма відображення матерії.
8. Свідомість як онтологічний та соціальний феномен. Свідомість і психіка: несвідоме, свідоме, надсвідоме.
9. Структура свідомості: а) основні рівні свідомості (чуттєво-сенсативний, емоційно-вольовий, раціонально-логічний, інтуїтивний); б) форми свідомості (індивідуальна і суспільна, колективна і масова, профанна і елітарна).
10. Суспільна та індивідуальна свідомість, їх взаємозв'язок. Форми суспільної свідомості. Масова свідомість.
11. Суспільна психологія та ідеологія як рівні суспільної свідомості.

Література до шостого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 6. – С. 143-155.
2. Данильян О.Г. Философия: учебник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – М.: ЭКСМО, 2009. – Раздел 6. – С. 184-211.
1. Философия: учеб. для вузов / под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2008. – Раздел IV, гл. 3. – С. 521-554.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підруч. – К.: Академвидав, 2006. – С. 286 – 303.
3. Філософія: Підруч. / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – Тема 3. – С. 50 – 61.

4. Егоров В.С. Философия открытого мира. –М.:Московский психолого –социальный институт; Воронеж: Издательство НПО —МОДЭК, 2002, (Серия —Библиотека студента). – С. 175 – 199.

Розділ 7. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ.

1. Соціальна теорія. Специфіка предмету соціальної філософії.
2. Типи соціальних теорій (соціальна утопія, вчення про суспільно-економічну формацію, теорія постіндустріального (інформаційного) суспільства тощо).
3. Суспільство і соціум, суспільне і соціальне.
4. Соціальні відносини та їх типологія. Соціальність праці, обміну і споживання.
5. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація та мобільність. Поняття класу, верстви, прошарку.
6. Національна психологія (ментальність) та самосвідомість. Поняття етноцентризму. Демографічний фактор у системі суспільних відносин.
7. Виробничі відносини як основа соціальних систем. Поняття матеріального виробництва та його різновидів. Фізичний, людський та соціальний капітал. Виробничий ресурс як головний чинник економічного розвитку суспільства.
8. Основоположні поняття філософії політики. Політика як суспільне явище. Політика і влада: проблема співвідношення. Політична організація і політична система суспільства.
9. Держава – основна складова політичної системи суспільства. Форми державного правління і устрою, політичний режим. Політичні партії, громадські організації і рухи.
- 10 Громадянське суспільство: поняття, проблеми формування та розвитку.

Література до сьомого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 11, 12, 14. – С. 212-224, 224-258, 279-304.
2. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – Розд. 2, гл. I, II, III. – С. 240-289, Розд.3, гл. IV. – С. 444-458, гл. VIII. – С. 510-534.
3. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272с.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 11 - С. 303-346.
5. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.:Абрис, 2008. – 176с.
6. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. Розд. 3, § 6. С. 436 – 478.
7. Спосіб життя// Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 606.
12. Виробництво суспільне// Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 82 – 83.

.Розділ 8. ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ.

1. Філософія історії як галузь знань. Об'єкт і предмет філософії історії, її основні етапи та напрямки.
2. Структура та функції сучасного філософсько-історичного знання. Філософія історії та історична наука.
3. Сутність історичного процесу. Єдність і розмаїття всесвітньої історії. Проблема суб'єкта історичного процесу.
4. Періодизація історії та її критерії.
5. Проблема спрямованості та сенсу історії.

6. Питання про свободу історичного вибору.

Література до восьмого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 13. – С. 258-279.
2. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – Розд. 4. – С. 536-685.
3. Вільчинський Ю. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності. – К.: Поліграфкнига, 2009. – 360с.
4. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 9 - С. 238-267.
5. Філософія: підручник / за ред. О.П. Сидоренка. – К.: Знання, 2008. – Тема 20. – С. 634-647.
6. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. – Розд. 5, §1. С.569 – 600.
7. Історія// Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 255.

Розділ 9. ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ.

1. Поняття культури. Смісловий горизонт класичних визначень культури..
2. Типологія культур (національна, народна, елітарна, масова).
3. Поняття субкультури, контркультури та антикультури. Соціокультурний процес у розвитку людства.
4. Культура і цивілізація: проблема співвідношення.
5. Традиція і новаторство у культурі.
6. Комунікативний зміст національних культур.

7. Культури «колективістські» та «індивідуалістичні», «ієрархічно-формальні» та «єгалітарно-неформальні», «експресивні» та «стримані», «монохроні» та «поліхроні», «контактні» та «дистантні».

8. Поняття міжкультурної комунікації.

9. Толерантність і консенсус як умова нової цивілізаційної парадигми.

Література девятого розділу:

1. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – Тема 14, 18. – С. 279-304, 367-385.

2. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів: „Новий Світ – 2000», 2008. – С. 471-493.

3. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В.П. Андрущенко, Г.І. Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинки. – К.: Каравела, 2009. – Тема 10 - С. 268-302.

4. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. Розд. 5, § 1. – С. 569 – 600.

Тривалість іспиту - 2 години (120 хв.)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ОЦІНКА - "відмінно" виставляється аспіранту, що глибоко засвоїв програмний матеріал, володіє теоретичними поняттями курсу, може зв'язати теорію з практикою, може обґрунтувати кожне завдання.

ОЦІНКА - "добре" виставляється аспіранту, що твердо знає програмний матеріал з курсу в цілому, справляється з завданнями, володіє добрими навичками в практичному використанні матеріалу.

ОЦІНКА - "задовільно" виставляється аспіранту, який поверхово засвоїв теоретичний курс, має уяву але недостатньо володіє навичками

ОЦІНКА - "незадовільно" виставляється аспіранту який не засвоїв значної частини програмного матеріалу, з великими труднощами виконує завдання теоретичного і практичного характеру.

Проректор з НР МД

В.Т. Надикто

Проректор з НІР

О.П. Ломейко

Зав. кафедри СГН

О.М. Максимець

Доцент кафедри СГН

О. І. Ісакова

Питання з філософії для вступників в аспірантуру

1. Світогляд та його історичні типи.
2. Філософія як особлива форма суспільної свідомості. Предмет філософії. Основні філософські течії: матеріалізм, ідеалізм, деїзм, дуалізм, пантеїзм.
3. Основні риси і школи античної філософії. Софісти.
4. Філософія Сократа, Платона, Аристотеля.
5. Основні проблеми середньовічної філософії (проблема душі і тіла, віри і розуму, істини тощо).
6. Філософські погляди Фоми Аквінського
7. Філософія Августина Блаженного
8. Гуманізм та натурфілософія епохи Відродження.
9. Філософія Мірандолли
10. Філософська спадщина Ніколо Макіавеллі
11. Особливості філософії нового часу.
12. Проблема методу пізнання в філософії Ф. Бекона і Р. Декарта.
13. Основні проблеми та характерні риси філософії французького Просвітництва.
14. Загальні особливості класичної німецької філософії.
15. Теорія пізнання і етика Е. Канта.
16. Гегель: його філософська система і метод.
17. Антропологічний матеріалізм Фейєрбаха.
18. Філософські погляди Фіхте
19. Філософія А. Шопенгауера
20. Філософські погляди Ф. Ницше
21. Філософська спадщина А. Шпенглера
22. Філософські погляди Г. Сковороди

23. Соціально-філософські погляди Т. Шевченка. І. Франка. Л. Українки, М. Драгоманова, М. Грушевського
24. Філософія серця П.Юркевича
25. Проблема людини в філософії 20 ст.(екзистенціалізм, фрейдизм, філософія життя).
26. Сучасна західна філософія: екзистенціалізм
27. Сучасна західна філософія: філософська антропологія
28. Сучасна західна філософія: інтуїтивізм
29. Сучасна західна філософія: прагматизм
30. Філософія психоаналізу З. Фрейда
31. Проблематика позитивізму, постпозитивізму, неопозитивізму
32. Основні ідеї герменевтики
33. Категорія буття, основні форми буття
34. Категорія матерії
35. Рух як спосіб існування матерії. Форми руху.
36. Простір та час як форми існування матерії
37. Проблема свідомості. Виникнення свідомості.
38. Структура свідомості
39. Закони діалектики
40. Діалектика та її альтернативи
41. Проблема пізнання в філософії
42. Чуттєве та раціональне пізнання
43. Пізнання та практика
44. Теорія істини. Проблема критеріїв істини
45. Особливості наукового пізнання
46. Методи наукового пізнання
47. Поняття суспільства. Суспільство як система. Суспільні відносини.
48. Природні умови життя суспільства «Географічний детермінізм». Геополітика.
49. Екологічні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.

50. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу і його актуальність
51. Філософська антропологія: дуалістичні та моністичні концепції
52. Філософська антропологія: біологізаторські та соціологізаторські концепції.
53. Матеріальне і духовне виробництво
54. Спосіб виробництва. Діалектика і структура продуктивних сил і виробничих відносин.
55. Соціальна структура суспільства. Теорія соціальної стратифікації та соціальна мобільність.
56. Особистість як продукт соціального розвитку
57. Суспільна свідомість: форми та рівні.
58. Особистість як продукт історичного розвитку
59. Мораль як соціальний феномен. Функції моралі. Моральна культура суспільства.
60. Поняття культури. Культура і цивілізація.
61. Наука та її соціальні функції.
62. Науково – технічна революція: сутність та соціальні наслідки.
63. Інформаційне суспільство. Соціокультурні проблеми інформатизації.
64. Глобалізація як основна тенденція світового розвитку.